

عنوان مقاله:

تحلیل انتقادی نظریه ذاتی و عرضی در ادیان

محل انتشار:

دوفصلنامه جستارهای فلسفه دین، دوره 8، شماره 2 (سال: 1398)

تعداد صفحات اصل مقاله: 21

نویسنده:

محمدجواد رضایی ره - گروه فلسفه، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه خوارزمی، کرج، ایران.

خلاصه مقاله:

نظریه «ذاتی و عرضی در ادیان»، آموزه‌های هر دینی را به دو دسته ذاتیات و عرضیات تقسیم می‌کند. در این نظریه ذاتی دین عبارت است از زیرانداز، مضمون و محتوا، گوهر و مقصد دین. در مقابل، عرضی دین عبارت است از روانداز، قالب، پوسته، غبار و زنگار دین. بر اساس این نظریه، همان‌طور که در ضرب‌المثل‌ها، ظاهر الفاظ غیر از محتوا است و ظاهر عرضی است و محتوا ذاتی، و نیز همان‌طور که مثنوی ذاتیات و عرضیات دارد، دین اسلام نیز ذاتیات و عرضیات دارد. از آنجا که اسلام با ذاتیاتش اسلام است، نه با عرضیاتش، اعتقاد و التزام به عرضیات لازم نیست و می‌توان متناسب با شرایط هر جامعه، آنها را تغییر داد. بررسی مستندات نشان می‌دهد که تنها مستند این نظریه مغالطه تمثیل است. گذشته از آن، نظریه‌پرداز به‌ویژه در موضع بیان معیارهای تفکیک عرضی از ذاتی، چندبار دچار مغالطه صادره به مطلوب شده است. تعریف‌های ناسازگار از ذاتی و عرضی، فهم غلط از قواعد منطقی و استنتاج نادرست از آنها، بهره‌مندی نادرست از نظریه شباهت خانوادگی، اسناد نظریه افلاک بطلمیوسی به قرآن و خلط احکام تاریخی با احکام اعتقادی، از دیگر لغزش‌های سرش در بیان این نظریه است.

کلمات کلیدی:

ذاتی و عرضی، قبض و بسط دین، ثابت و متغیر در دین، عبدالکریم سروش

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1143732>

